

V této rubrice hodlá Teologická reflexe registrovat přijaté a obhájené vědecké práce (doktorské disertace, habilitační práce) z teologických fakult v České a Slovenské republice. Redakce prosí fakulty, aby ji pravidelně informovaly.

PRÁCE PŘIJATÉ A OBHÁJENÉ V ROCE 1995

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

ThLic. Tomáš Butta: Katechismus v české reformaci

Doktorská disertační práce, 208 stran včetně literatury a rejstříků.

Východiskem reformační katecheze byl katechismus, nikoli Písmo samo. Úkolem této práce bylo zkoumání oprávněnosti této teze s hlavním zřetelem na prostředí české reformace. Zkoumání bylo zaměřeno na hlavní představitele katechismových spisů – M. Jana Husa, Lukáše Pražského, Martina Luthera, J. A. Komenského a další. Pohled do doby reformace nám umožňuje poznávat, že tehdy měl katechismus ve výchově značné místo. Cílem práce bylo na základě sondy do dějin české katechetiky podat podněty k aktualizaci obsahu, forem a didaktické funkčnosti katechismu v návaznosti na biblická východiska a tradici české reformace.

ThLic. Petr Melmuk: Problém ‚nezařazených‘ v českých dějinách konce 18. století

Doktorská disertační práce, 196 stran včetně literatury a rejstříků.

„Nezařazení“ byli lidé, jejichž myšlení bylo poznamenáno chaotickou nesoustavností a nižším stupněm vzdělanostní úrovně, za nichž takto pokleslá a myšlenková úroveň vznikaly. Povrchní, byť někdy obsáhlá, znalost některých proudů v 18. století tomu bohužel také napomáhá. Hlavní motivy „nezařazených“ vidí autor v úsilí o opravdovost a o svobodu svědomí pro sebe i pro druhé, tedy nejvlastnější odkaz české reformace. Účelem práce bylo v neposlední řadě přispět určitým podílem k vyjasnění souvislostí, které bez legend vedou k poznání historické pravdy s tím i k lepšímu pochopení dějinné návaznosti.

ThLic. Petr Šanderka: Význam skal a kamenů v pohledu Starého zákona

Doktorská disertační práce, 184 stran včetně literatury a rejstříků.

Autor si jako cíle své disertační práce vytkl zpracovat námět, který nebyl dosud komplexně zpracován. Zvolil si i metodu, kterou se řídil při zpracování tématu. Nejprve látku statisticky zpracoval, vymezil význam sledovaných termínů, zhodnotil z hlediska náboženského charakteru, aplikoval výsledky, jichž se dopracoval v exegezi vybraných textů Starého zákona. Autor pracoval s 10 texty Písma svatého.

s 4 konkordancemi, s 5 jazykovými slovníky a dalšími 9 věcnými, s 2 úvody do Nového zákona z poslední doby, s 5 základními exegetickými publikacemi a dalšími 26 literárními tituly.

ThLic. Světluše Košíčková: Křest – v Novém zákoně a životě církve prvních tří staletí

Doktorská disertační práce, 214 stran včetně literatury a rejstříků.

Autorka zpracovala málo přístupný názorový materiál z raného křesťanství, včetně citací a popisů křesťanského ritu. Její práce zasahuje do oblasti novozákonní filologie, dějin novozákonní doby a myšlení, novozákonního písemnictví, místy i do patristiky, dále pak do novozákonní teologie. Nejpodstatnějším úsekem je část o křtu v novozákonním a raném křesťanství, kde je pojednán křest Janův, Ježíšův, význam spojení ‚ve jménu, ve jméno‘, kde je analyzován křest jako součást celé novozákonní zvěsti podle jednotlivých novozákonních spisů, pojednáno křestní vyučování, křestní liturgie, a to z hlediska spojení obsahu a formy.

ThLic. Vladimír Šiler: Filosofické a teologické sondy do prehistorie hnutí New Age

Doktorská disertační práce, 165 stran včetně literatury a rejstříků.

Autor se uchopil úkolu monotematicky, v osobitém rozměru a opodstatněnou metodou. Jeho vůdčím motivem bylo pojednat o hnutí New Age v kontextu historicko-duchovnědném, vč. průzkumu, jsou-li v něm i jevy nové, originální. Po provedených sondách prezentuje autor závěry G. Küenzlena: Nabídka automatických spásných metod v New Age fascinuje právě lidi zklamané zhroutením sekulárních opor smyslu života, zhroutením velkých moderních mýtů – vědy, techniky a myšlenky pokroku, politických věroučných systémů. Tyto velké moderní mýty se ovšem vytvořily jako náhradní konstrukce poté, co se zhroutily pilíře křesťanské kultury. Autor dochází k závěru: V konfrontaci s povrchní spiritualitou New Age má si křesťanství položit sebekritickou otázku, zda samo nesehalo při poskytování hluboké, autentické náboženské zkušenosti.

PhDr. Blahoslav Hruška, DrSc.: Kultovní život v Sumeru

Habilitační práce, vydáno tiskem ISBN 80-85425-15-7, 130 stran.

Práce je první česky psanou prací na dané téma, zabývající se Sumery a kulturou Mezopotámie. Skládá se z třiceti kapitol, které člení obsah na jednotlivé úseky a představují samostatné pohledy na problémy sumerského náboženství a kultu z různých jejích aspektů. Jsou zde kapitoly, shrnující dějiny náboženství, kulturu a tradice, osídlení a zúrodnění země. Informativně je zmíněn i přehled mytologie, kalendáře ročních svátků a kultů. Téma je pro zkoumání biblické tradice neobyčejně důležité, neboť Abrahám vyšel z Uru Chaldejského a z Mezopotámie vyšlo tedy

i podle biblické tradice samotné založení starozákonního náboženství, které se ve vztahu k Mezopotámii, jak ukazuje Abrahámův příběh, teprve formovalo.

ThDr. Jan Blahoslav Lašek: Počátky křesťanství u východních Slovanů

Habilitační práce, 339 stran.

Autor se soustřeďuje na prvé kontakty východních Slovanů s křesťanským světem a prvé náznaky ke christianizaci Rusi samé. Dále jde přes cestu kněžny Olgy do Cařihradu k vyprávění o přítomnosti apoštola Ondřeje v Nestorově kronice, až po vládu knížete Vladimíra a k definitivnímu zakotvení křesťanství v Kyjevské Rusi. V kapitole o sv. Borisu a Glebu se promítá bezvinné snášení utrpení a smrti, kterým se dotyční přibližují ke Kristu. Habilitační práce je významným příspěvkem k církevním dějinám východních Slovanů, k ruskému dějepiscectví a k dějepiscectví pravoslavné církve. V příloze je uvedeno staroslověnské dílo 11. století, připisované mnichu Jakobovi, které autor poprvé sám přeložil do češtiny.

EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

ThMgr. Ladislav Beneš: Kázání na Starý zákon (Některé způsoby křesťanského kázání na starozákonné texty ve 20. století.)

Doktorská disertační práce, 261 stran.

Mgr. Ladislav Beneš ve své důkladné práci klade otázku, odkud těžíme oprávnění užívat starozákonních textů za východisko křesťanského kázání. Odpověď hledá analýzou kázání na Starý zákon ve třech teologických ohniscích: Ve škole R. Bultmanna (typologie věřící existence), G. v. Rada (typologie Božího záchranného jednání) a materialistické exegese (typologie sociálně-dějinných vibrací). V závěru předkládá (v návaznosti na v. Rada) tezi vlastní: Homiletické exegese Starého zákona se musí orientovat na vnitřní instance textů, a to (a) na vnitřní dynamiku procesem tradice, která již uvnitř Starého zákona umožnila aktualizace starších látek, a (b) na vnitřní, obsahovou intencionalitu těchto aktualizací, kterou Beneš (v navázání na Daňka) chápe jako střežení svrchovanosti sestupujícího Boha a tím i lidské svobody.

Pavel Otter: Hlavní postavy českobratrské hermeneutiky (Daněk – Souček – Hromádka)

Doktorská disertační práce, 207 stran textu + 21 stran poznámek a literatury + XVIII stran příloh.

Autorem práce je ThMgr. Pavel Otter, evangelický farář v Hradci Králové, literárně známý jednak četnými pracemi z evangelického samizdatu, jednak nedávnými příspěvky z církevního i necírkevního tisku. V I. a II. části shrnuje postupy

filosofické a teologické hermeneutiky 20. storočia a predkladá svoju vlastnú hermeneutickú koncepciu. v III. časti referuje o hermeneutickom prínosu troch klasiků našej modernej protestantskej teológie. IV. časť prináša autorovu interpretáciu a aktualizáciu zhromažďovacieho materiálu, príloha sa vyrovnáva s sekundárnou daňkovskou, hromádkovskou a součekovskou literatúrou. Teologicky poučená a ekumenicky otvorená disertácia zaujme ako starozákonníky, novozákonníky a cirkvni historiky, tak systematicky a praktické teology.

RÍMSKOKATOLÍCKA CYRILOMETODSKÁ BOHOSLOVECKÁ FAKULTA UNIVERZITY KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Ladislav Csontos, SJ: Základná antropologická línia v encyklikách Jána Pavla II.

Doktorská dizertačná práca, 204 strán.

Práca predstavuje Karola Wojtylu, neskoršieho pápeža Jána Pavla II., ako filozofa a teológa v jeho antropologickej orientácii. V prvej časti ako východisko základnej črty biblickej antropológie, stručný prehľad novovekej filozofickej antropológie, antropológie Druhého vatikánskeho koncilu a adekvátnej antropológie Wojtyly. V druhej časti podáva v syntéze antropologickú orientáciu jeho dvanástich encyklik, pričom sa zameriava na otázky dôstojnosti ľudskej osoby, slobody, sociálnej povahy človeka, intersubjektívnej a náboženskej rozmerov človeka. Osobitne zdôrazňuje vedúcu myšlienku, že človeka možno dokonca pochopiť iba v Ježišovi Kristovi. V závere naznačuje možné smery ďalšieho výskumu.

P. Lubomír Stanček, CM: Malá metóda a najplnšia forma kázne

Doktorská dizertačná práca, 291 strán, z toho 16 strán použitej literatúry.

Problém evanjelizácie zaujíma Cirkev od prvých čias. Cirkev vždy mala evanjelizáciu. Tretia kapitola má názov „Potreba činnej homílie“. Hľadá pre prelomovú dobu tisícročia (XX. a XXI. storočie) nové súčinitele vývoja homiletickej obnovy, ako aj reflexie v teológii v spojení s biblickou obnovou. Rozoberá súčasný stav kazateľstva, názory súčasníkov, príčiny kríz, ako aj aktívny faktor homiletiky ako vedeckého odboru teológie. Je snahou poukázať na vyššiu úroveň oslovenia v budúcom storočí.

Štefan Mordel: Svätý Cyprián a jeho prínos pre kresťanský svet

Doktorská dizertačná práca, 153 strán.

Cyprián bol pôvodne pohanským rétorom, patril medzi vážené osobnosti v meste a jeho obrátenie spôsobilo mimoriadne veľký rozruch. Keď bol v roku 249 ustanovený za biskupa, v Kartágu vznikla voči nemu v radoch kléru aj opozícia,

ktorá mu neskôr spôsobila nemálo starosti. Práca ďalej rozoberá Cypriánovu literárnu tvorbu, ktorá je veľmi plodná a poskytuje nám bohatý materiál na poznanie vtedajšej doby. Jeho práce plasticky vykresľujú život vtedajších obyvateľov Kartága a súčasne aj urputný zápas kresťanov o zachovanie svojej identity i existencie. Poukazuje na násilnístvo, ktoré na kresťanoch páchala štátna moc a vykresľuje veľmi príťažlivo, ako znášali kresťania všetky tieto represie. V dielach venuje dost miesta aj vnútorným cirkevným problémom a konfliktom, ktoré vznikali zo strany jeho klerikálnej opozície.

Táto dizertačná práca mala za cieľ poukázať na Cypriánov odkaz a zvýrazniť jeho aktuálnosť aj pre našu civilizáciu a kultúru moderného atomového veku na sklonku druhého tisícročia. Človek ako jednotlivec i ľudstvo ako spoločenstvo môže napredovať iba tak, že sa budú rešpektovať základné mravné hodnoty obsiahnuté v Evanjelii Ježiša Krista.

Práca má sedemnást kapitol a dotýka sa aj kultúrneho pozadia vtedajšieho antického sveta. Sprítomňuje Cypriánov osobný život, jeho obrátenie, jeho pôsobenie v úrade biskupa a metropolitu v Kartágu, prenasledovanie a jeho dôsledky za vlády Décia i Valeriána, jeho vzťah ku odpadlíkom a schizmatikom a napokon jeho vplyv na budovanie cirkevného spoločenstva.

Jozef Jarab: Sviatosti – svedectvo Svätého písma a tradície vo vzťahu k dnešnej pastoračnej praxi

Doktorská dizertačná práca, 349 strán.

Práca vznikla z potreby poslucháčov teológie.

Dnešný trend prezentovania nauky o sviatostiach v pastorálnej teológii je príkladne postavený na podklade svedectva Svätého písma a tradície. Práca ukazuje „cestu“ sviatostí od žriedla – Ježiša Krista ako prasviatosti až po dnešnú pastoračnú prax Cirkvi – základnej sviatosti. Práve Sväté písmo a tradícia zreteľne ukazujú na miesto sviatostí v živote Cirkvi a každého kresťana. Ukazujú na to božské i ľudské. Sväté písmo, tradícia a prax Cirkvi dokazujú, že sviatosti sú životom Cirkvi. Sú znakmi Božej prítomnosti medzi novo zákonným ľudom. Ich ovocie presahuje prítomnosť. Završenie nájdú v skutočnosti vyjadrenej svätým Pavlom: „...ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo... čo Boh pripravil tým, ktorí ho milujú“ (1K 2, 9). – Práca má dve časti: Všeobecné poznámky k predmetnej problematike a v druhej časti je podané svedectvo Svätého písma a tradície ku každej jednotlivej sviatosti.

PaeDr. Jozef Pavlovič, CSc.: Jazyk a reč cirkevných textov

Habilitačná práca, 124 strán.

Habilitačná práca je v jadre teologická, hoci v nej autor uplatňuje aj poznatky zo semiotiky, textológie a umenovedy (ikonografie).

Problematiku ikony v bohoslužbe východnej cirkvi umiestňuje autor do teológie sviatostí, pričom základným pojmom je u neho Božie slovo. Opierajúc sa o tradíciu východnej cirkvi, ktorá vidí oprávnenosť ikon v inkarnácii, prirátava v práci reč

ikony ako špecifického textu k reči orda, propria a perikop, predovšetkým však k reči homílie. Takto ikona nadobúda kerygmatickú, didaskalickú, parakletickú a mystagogickú funkciu.

Keďže ikona je stále častejšie zdrojom rozjímania a meditácie, v poslednej kapitole autor interpretuje dvanásť najznámejších ikon, ktoré bývajú umiestnené v každom ikonostase.

MUDr. Karol Bošmanský, DrSc.: Človek vo svetle pastorálnej medicíny a medicínskej etiky

Habilitačná práca, 177 strán.

V texte práce sa riešia najzávažnejšie otázky pastorálnej medicíny a medicínskej etiky. Jedným z podnetov pre túto prácu bolo vniesť do tejto oblasti súčasný pohľad a poukázať na bohaté literárne pramene, ktoré poskytujú ďalšie cenné informácie. Okrem základných otázok pastorálnej medicíny, ako sú počiatok ľudského života, zodpovedné rodičovstvo, príprava na manželstvo a rodičovstvo, ľudská sexualita, drogové závislosti a orgánové transplantácie, venuje sa pozornosť najmä chorým a umierajúcim. Zvláštna kapitola pojednáva o eutanázii.

Nové poznatky biológie a medicíny priniesli celý rad vážnych problémov etického, právneho i sociálneho rázu. Medzi teológiou a biologickými vedami, kde na prvom mieste stojí medicína, existujú vzájomné vzťahy, ktoré smerujú k dobru človeka a sú mu prospešné. Ak teológia sprostredkúva Božie pravdy, musí sa snažiť tiež o všestranné poznanie človeka z biologického hľadiska. To je jednou z úloh pastorálnej medicíny. V práci sa uvádzajú nielen fakty, ale aj cesty a spôsoby riešenia.